

BÀI 1

Phá Lối Mòn Tư Duy

1. Câu đố của ông nông dân

- Một ông nông dân có một cái ao hình vuông, với bốn góc ao có bốn cái cây. Ông muốn mở rộng diện tích cái ao gấp đôi mà vẫn giữ hình vuông, không đốn bỏ hay di dời cây. Đáp án là mở rộng theo đường chéo của cái ao, do đó giữ nguyên hình vuông và các cây ở vị trí cũ.

2. Lối mòn tư duy

- Lối mòn tư duy là những suy nghĩ thông thường mà chúng ta thường nghĩ đến đầu tiên khi đối mặt với một vấn đề. Ví dụ: đội mũ dùng để đội, bút dùng để viết, xe đạp dùng để di chuyển. Những suy nghĩ này hạn chế khả năng tư duy sáng tạo của chúng ta.

3. Câu đố vui để phá lối mòn tư duy

- Một số câu đố vui nhằm rèn luyện tư duy sáng tạo:
 - "Cái gì có rất nhiều nước nhưng vẫn khô?" Đáp án: bản đồ.
 - "Cái gì căn thẳng thì căn thua?" Đáp án: môn đua xe đạp.
 - "Con gì càng to càng nhỏ?" Đáp án: con cua.
 - "Cái gì đi thì nằm, đứng cũng nằm, ngồi cũng nằm mà khi nằm thì lại đứng?" Đáp án: cái bàn chân.
 - "Con cá nào tên có bốn chữ g?" Đáp án: cá bóng bóng.

4. Ví dụ về công tắc và bóng đèn

- Có ba cái công tắc bên ngoài phòng và ba bóng đèn bên trong. Làm sao để biết công tắc nào điều khiển bóng đèn nào chỉ với một lần bước vào phòng? Đáp án: bật một công tắc trong 5 phút, tắt đi và bật công tắc thứ hai. Bóng đèn nào nóng là của công tắc thứ nhất, bóng đèn nào sáng là của công tắc thứ hai, bóng đèn nào tắt là của công tắc thứ ba. Điều này phá vỡ lối mòn tư duy rằng bật công tắc chỉ để đèn sáng, không nghĩ đến nhiệt độ của đèn.

5. Tổ chức cuộc thi văn nghệ

- Khi tổ chức cuộc thi văn nghệ, thường mọi người chỉ nghĩ đến hát và múa. Tuy nhiên, còn nhiều hoạt động khác như kịch, múa lửa, ảo thuật, thời trang, thi sáng tác nhạc, đọc thơ, kể chuyện, làm video clip. Vượt khỏi lối mòn tư duy, chúng ta sẽ có nhiều ý tưởng sáng tạo hơn.

6. Bài tập

- Hãy liệt kê ít nhất năm công việc hay sản phẩm mà bạn đang làm theo lối mòn, sau đó cố gắng nghĩ ra những hành động hay ý tưởng khác để phá vỡ lối mòn đó. Ví dụ: cách mở đầu bài thuyết trình, thiết kế sản phẩm, cách chào hỏi, phương pháp học bài, ý tưởng sáng tạo. Từ đó, bạn sẽ tìm ra những ý tưởng mới mẻ và sáng tạo hơn.

BÀI 2.

Vượt Khỏi Lối Mòn Tư Duy và Í Tâm Lý

1. Công dụng của dây thừng

- Dây thừng thường được dùng để trói buộc. Tuy nhiên, khi vượt ra khỏi lối mòn tư duy, chúng ta có thể thấy dây thừng có nhiều công dụng khác như:
 - Làm thước đo.
 - Làm giường (như Tiểu Long Nữ).
 - Thắt cổ.
 - Nhảy dây.
 - Kéo co.
 - Làm roi đánh.
 - Trang trí.
 - Làm ví nịt đeo.
 - Cột tóc.

2. Í tâm lý

- Í tâm lý là hiện tượng khi chúng ta biết mình đang bị mắc kẹt trong lối mòn tư duy nhưng vẫn không thể thoát ra. Điều này khiến cho chúng ta không thể nghĩ ra những ý tưởng sáng tạo mới mẻ.

3. Bài tập về công dụng của nón bảo hiểm

- Thử thách: Trong 2 phút, hãy ghi ra tất cả những công dụng có thể có của một cái nón bảo hiểm.
- Phân loại mức độ linh hoạt:
 - Trên 20 công dụng: Rất linh hoạt.
 - 15-20 công dụng: Khá linh hoạt.
 - 10-15 công dụng: Bình thường.
 - 5-10 công dụng: Khá ì.
 - Dưới 5 công dụng: Rất ì và có vấn đề về trí tuệ.

4. Ví dụ về công dụng của nón bảo hiểm

- Một số công dụng của nón bảo hiểm có thể bao gồm:
 - Xách vỏ đi chợ.
 - Làm chậu nuôi cá.
 - Chèn bánh xe.
 - Làm chậu trồng cây.
 - Dùng để cất giấu tiền.
 - Đội lên đầu để tránh bị rạch túi.
 - Nhảy hip hop.
 - Làm vũ khí.

5. Phương pháp vượt qua í tâm lý

- Để vượt qua í tâm lý, chúng ta cần làm quen với việc tư duy sáng tạo, nghĩa là phải cố gắng nghĩ ra nhiều đáp án khác nhau cho một vấn đề. Thay vì dừng lại ở 1-2 đáp án, hãy cố gắng nghĩ đến 15-20 đáp án.
-

6. Bài tập về sáng tạo từ giấy

- Giả sử bạn là ông chủ của một cửa hàng chuyên kinh doanh các mặt hàng làm từ giấy. Hãy nghĩ ra những sản phẩm sáng tạo có thể làm từ giấy để bán trong cửa hàng của bạn.

BÀI 3.

Tư Duy Sáng Tạo và Xóa Bỏ Hai Chữ "Không Thể"

1. Phá vỡ giới hạn tư duy

- Khi ta nghĩ rằng "13 chia 2 chỉ có thể bằng 6,5 hoặc $13/2$ ", chúng ta tự giới hạn suy nghĩ. Nhưng nếu bỏ đi hai chữ "không thể", chúng ta có thể tìm ra những đáp án khác như:
 - Viết 13 chia 2 thành $1/3$.
 - Chia số 13 ra làm 2 phần, một bên là số 1, bên kia là số 3.
 - Hoặc 13 có thể chia ra thành hai phần nghìn, như 13 ông bố.
- Kết luận: Để tư duy sáng tạo, ta cần loại bỏ hai chữ "không thể".

2. Ví dụ về sức bật trí tuệ

- Bọ chét là loài nhảy cao nhất hành tinh so với kích thước của nó. Khi bỏ hai con bọ chét vào hộp, con đầu tiên từ bỏ khi nhìn thấy chiều cao hộp là 20 cm, trong khi con thứ hai quyết tâm thử nhảy và đã thành công. Bài học: Nếu tin rằng có thể, chúng ta sẽ hành động và đạt kết quả.

3. Sáng tạo với chai nước suối

- Chai nước suối có vẻ hoàn hảo, nhưng nếu chúng ta nghĩ rằng nó không thể cải tiến thêm, ta sẽ bỏ lỡ nhiều cơ hội sáng tạo:
 - Thiết kế nắp dễ mở hơn.
 - Nắp có hình dạng đặc biệt như mặt cười, kèm ống hút.
 - Chai nước có thiết kế phù hợp để bỏ vào túi hoặc móc vào thắt lưng.

4. Bài tập tư duy sáng tạo

- Bài tập 1: Liệt kê công dụng của nón bảo hiểm:
 - Xách vớ đi chợ, làm chậu nuôi cá, chèn bánh xe, chậu trồng cây, cất giấu tiền, nhảy hip hop, làm vũ khí, v.v.
- Bài tập 2: Tưởng tượng bạn là chủ cửa hàng kinh doanh mặt hàng làm từ giấy. Hãy nghĩ ra các sản phẩm sáng tạo từ giấy để bán.
- Bài tập 3: Tình huống giả định: Bạn gặp phải một đám côn đồ trên đường vắng. Hãy nghĩ ra các cách thoát hiểm sáng tạo mà không tự giới hạn mình bởi suy nghĩ "không thể".

BÀI 4.

Tư Duy Sáng Tạo và Suy Nghĩ Khác Thường

1. Tư duy vượt khỏi lối mòn

- Khi xem đoạn video clip "Bé mà đã", ta dễ dàng suy nghĩ theo lối mòn rằng cậu bé thích cô bé và hai người sẽ gặp nhau. Tuy nhiên, kết cục bất ngờ là cậu bé chỉ thích chiếc xe đạp của cô nàng. Điều này minh chứng rằng suy nghĩ khác thường sẽ tạo ra kết quả thú vị và ấn tượng hơn.

2. Suy nghĩ khác thường trong tổ chức sự kiện

- Khi được giao nhiệm vụ tổ chức một buổi sinh hoạt chi đoàn, thay vì áp dụng các hình thức cũ kỹ như ngồi quay vòng và nói chuyện, hãy suy nghĩ khác thường:
 - Kéo nhau ra công viên hoặc quán bò bía.
 - Đi xem phim hoặc chụp hình ở studio.
 - Tổ chức picnic ở ngoại thành hoặc nấu ăn cùng nhau tại nhà một thành viên.
- Kết luận: Không chấp nhận lối mòn sẽ giúp buổi sinh hoạt trở nên sáng tạo và thú vị hơn.

3. Thử thách với tờ giấy

- Nhiệm vụ: Làm sao trong 20 giây có thể phóng tờ giấy bay xa nhất?
- Cách thông thường: Gấp tờ giấy thành máy bay, mất nhiều thời gian và công sức, chỉ bay được 3m.
- Cách sáng tạo: Vo tờ giấy thành cục, ném xa hơn 10m chỉ trong vài giây.
- Cách nâng cao: Vo tờ giấy cùng với một vật nặng như cục pin, giúp ném xa hơn 20m.
- Kết luận: Suy nghĩ khác thường sẽ giúp tiết kiệm thời gian, công sức và đạt hiệu quả cao hơn.

4. Bài tập tư duy sáng tạo

- Bài tập 1: Sáng tạo ra một trò chơi mới. Ví dụ:
 - Thay vì hỏi và đối phương phải trả lời, hãy hỏi và đối phương không được phép trả lời câu hỏi đó mà phải trả lời bằng một câu hỏi khác. Tạo thành trò chơi "Nói né".
- Bài tập 2: Ghi ra một sự thật hiển nhiên hoặc hành động thông thường trong cuộc sống, sau đó làm ngược lại để tạo ra trò chơi mới.

BÀI 5.

Các Thủ Thuật Tư Duy Sáng Tạo

1. Thủ thuật công não (Brainstorming)

- Thủ thuật này yêu cầu bạn không dừng lại ở một, hai hay ba đáp án cho một câu hỏi. Hãy liệt kê ra càng nhiều đáp án càng tốt, thậm chí cả những đáp án điên rồ. Trong số đó, có thể sẽ có những ý tưởng sáng tạo độc đáo.
- Ví dụ: Mở đầu bài thuyết trình về bảo vệ môi trường, bạn có thể sử dụng nhiều cách khác nhau như:
 - Hành động thực tế (mang bọc rác vào lớp và xả rác khắp nơi).
 - Sử dụng hình ảnh, câu hỏi, video clip, câu chuyện, câu đố, trò chơi hoặc vật mẫu.
- Kết luận: Sử dụng công não giúp tìm ra nhiều ý tưởng mới lạ, phá vỡ lối mòn tư duy.

2. Thủ thuật tạo ấn tượng ban đầu

- Khi bạn là trưởng ban tổ chức sự kiện, bạn có một khoảng sân 3 mét vuông ngay cửa sự kiện và muốn thu hút người đi đường:
 - Sử dụng nhân tượng.
 - Cho người mẫu đứng chụp hình cùng khách.
 - Tổ chức bốc thăm trúng thưởng.
 - Trưng bày vật mẫu lạ.
 - Cho MC hoặc hoạt náo viên tổ chức trò chơi.
 - Tổ chức múa lửa.
- Kết luận: Tạo ấn tượng ban đầu mạnh mẽ sẽ thu hút được sự chú ý của mọi người, giúp sự kiện thành công hơn.

3. Thủ thuật suy nghĩ khác thường

- Đề suy nghĩ khác thường, bạn cần không chấp nhận những lối suy nghĩ thông thường và thử các phương pháp mới lạ.
- Ví dụ: Thay vì xếp tờ giấy thành máy bay, hãy vo nó lại thành cục giấy hoặc thêm vật nặng bên trong để phóng xa hơn.
- Kết luận: Suy nghĩ khác thường giúp bạn tìm ra những cách giải quyết vấn đề hiệu quả hơn và sáng tạo hơn.

4. Bài tập tư duy sáng tạo

- Bài tập 1: Liệt kê các cách mở đầu cho bài thuyết trình về bảo vệ môi trường, tránh lối mòn như "Kính thưa quý vị...".
- Bài tập 2: Sáng tạo ra các hoạt động thu hút tại khoảng sân 3 mét vuông của sự kiện, tránh các ý tưởng đã liệt kê.
- Kết luận: Bài tập này giúp rèn luyện khả năng tư duy sáng tạo và không bị giới hạn bởi lối mòn tư duy.

BÀI 6.

Thủ Thuật Liên Tưởng và Tư Duy Sáng Tạo

1. Thủ thuật liên tưởng (Tương tự)

- Trong đoạn video clip về cô gái bị điếc nhưng vẫn chơi violin xuất sắc, chúng ta thấy rằng dù có hạn chế nhưng cô gái vẫn tỏa sáng. Thủ thuật này sử dụng liên tưởng để tìm ra cách giải quyết vấn đề bằng cách dựa vào những ví dụ tương tự trong tự nhiên hoặc cuộc sống.
- Ví dụ:
 - Máy bay bắt chước con chuồn chuồn.
 - Chiếc thuyền bắt chước chiếc lá nổi trên mặt nước.
 - Lược bắt chước bàn tay người khi cào tóc.
 - Radar bắt chước con dơi.

2. Ứng dụng thủ thuật liên tưởng trong sáng tạo

- Một lần, tôi bí ý tưởng mở đầu cho bài giảng về kỹ năng sống. Tình cờ nghe trên TV câu "năng nhặt chặt bị", tôi liên tưởng tới cái vỏ hành trang chứa kiến thức và kỹ năng sống.
- Mở đầu bài giảng:
 - Hỏi sinh viên về cái vỏ hành trang chứa kiến thức, kỹ năng, thái độ.
 - Liên tưởng tới các loại vỏ khác nhau: vỏ rác, vỏ đẹp rỗng, vỏ siêu nhân chứa bom mìn, và cuối cùng là vỏ bảo bối chứa đầy kỹ năng cần thiết.
- Kết luận: Thủ thuật liên tưởng giúp tìm ra cách mở đầu sáng tạo và liên kết ý tưởng một cách tự nhiên.

3. Ví dụ thực tế với thủ thuật liên tưởng

- Khi đối mặt với một sản phẩm hay vấn đề cần sáng tạo, hãy thử liên tưởng tới các vật dụng hay hiện tượng tương tự.
- Bài tập:
 - Chọn một sản phẩm bất kỳ (dầu gội, dao cạo râu, bao cao su, bánh kem, quần áo).
 - Sáng tạo đoạn quảng cáo bằng thủ thuật liên tưởng, ví dụ:
 - Dầu gội liên tưởng tới dòng suối trong lành làm sạch tóc.
 - Dao cạo râu liên tưởng tới bàn tay dịu dàng lướt qua làn da.
 - Bao cao su liên tưởng tới áo giáp bảo vệ an toàn.

BÀI 7.

Thủ Thuật Gán Ghép Ngẫu Nhiên

1. Giới thiệu thủ thuật gán ép ngẫu nhiên

- Đây là một phương pháp sáng tạo bằng cách liên kết một vấn đề cần giải quyết với các từ ngẫu nhiên khác để tạo ra những ý tưởng mới lạ.
- Cách thực hiện:
 - Ghi ra vấn đề cần giải quyết ở một bên.
 - Ghi ra các cụm từ liên tưởng ngẫu nhiên ở bên kia.
 - Gán các cụm từ không liên quan với nhau để tạo ra ý tưởng mới.

2. Ví dụ ứng dụng thủ thuật gán ép ngẫu nhiên

- Tạo ra kiểu giày mới:
 - **Giày gắn với mặt trời:** Giày phát sáng.
 - **Giày gắn với nước hoa:** Giày phát mùi hương khi đi.
 - **Giày gắn với ky hốt rác:** Giày tích hợp ky hốt rác cho cô lao công.
 - **Giày gắn với gà:** Giày phát ra tiếng kêu như gà.
 - **Giày gắn với chậu cá:** Để giày có thể chứa chậu cá nhỏ.
 - **Giày gắn với hươu cao cổ:** Giày có hoa văn giống da hươu cao cổ hoặc có đế cao như chân hươu cao cổ.

3. Ứng dụng trong quảng cáo

- Một người được giao nhiệm vụ quảng cáo mì gói, thay vì quảng cáo thông thường, họ sử dụng thủ thuật gán ép ngẫu nhiên:
 - Mở báo thấy hai từ "tình bạn" và "mì gói".
 - Kết hợp lại thành một đoạn video clip quảng cáo mì gói kết nối tình bạn, tạo ra một ý tưởng mới mẻ và sáng tạo.

4. Bài tập thực hành

- Chọn một sản phẩm bất kỳ (quần áo, giày dép, thắt lưng, nón, nước uống, bàn ghế, v.v.).
- Bên một ghi sản phẩm cần thiết kế, bên kia ghi các cụm từ ngẫu nhiên.
- Gán hai bên lại để tạo ra ý tưởng mới.
- Ví dụ:
 - **Nón + Đèn pin:** Nón có đèn pin tích hợp để chiếu sáng khi đi đêm.
 - **Quần áo + Lò xo:** Quần áo có lò xo giúp vận động dễ dàng hơn.

BÀI 8.

Thủ Thuật Lật Ngược Vấn Đề

1. Khái niệm thủ thuật lật ngược vấn đề

- Lật ngược vấn đề là một trong những thủ thuật tư duy sáng tạo mạnh mẽ. Thay vì tuân theo lối suy nghĩ thông thường, ta sẽ đảo ngược lại vấn đề để tạo ra những ý tưởng mới và thú vị.

2. Ví dụ về lật ngược vấn đề

- **Truyện cổ tích và văn học:**
 - Công chúa yêu hoàng tử → Công chúa yêu một con cóc.
 - Em bé yếu ớt → Em bé trở thành kỵ sĩ cứu đất nước.
 - Thầy giáo ác trong Harry Potter (Snape) → Cuối cùng là người tốt.
- **Công nghệ và cuộc sống:**
 - Trò chuyện trực tiếp → Trò chuyện từ xa (phát minh ra điện thoại).
 - Điện thoại cố định có dây → Điện thoại di động không dây.
 - Điện thoại chỉ nghe được tiếng → Điện thoại 3G có hình ảnh.
 - Máy tính phải có bàn phím → Máy tính bảng không cần bàn phím.

3. Ứng dụng thủ thuật lật ngược vấn đề

- **Đời sống hàng ngày:**
 - **Ghế cố định** → Ghế di chuyển (ghế massage trong phòng chờ).
- **Trò chơi và hoạt động:**
 - Trò chơi nói né.
 - Treo băng rôn trên mặt đường.
 - Xe đạp tập thể dục.
 - Khóa học chết.

4. Bài tập thực hành lật ngược vấn đề

- Ghi ra năm việc thường làm trong công ty hoặc lớp học.
- Đặt câu hỏi "tại sao không?" để khám phá các ý tưởng mới.
 - Ví dụ: "Tại sao ghế trong phòng chờ không thể di chuyển?" → Ý tưởng ghế massage di động cho khách hàng.

5. Tầm quan trọng của lật ngược vấn đề trong sáng tạo

- Thời đại của ý tưởng đòi hỏi sự khác biệt và sáng tạo để thành công.
- Suy nghĩ khác thường và không sao chép suy nghĩ của người khác sẽ giúp tạo ra những ý tưởng độc đáo và mới mẻ.
- Sáng tạo không chỉ mang lại niềm vui cho bản thân mà còn cho cộng đồng, công ty, và những người xung quanh.